

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

Τίτλος Μαθήματος: ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ

Ενότητα 2η: Ιστορική αναδρομή στην γένεση της ερμηνευτικής - πηγές

Όνομα Καθηγητή: ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΚΑΛΕΡΗ

Τμήμα: ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα **ΠΠ**

1. Σκοποί Ενότητας

Προς μελέτην: απόσπασμα πρωτογενούς κειμένου (πηγής).

2. Περιεχόμενα ενότητας

Βίλχελμ Ντίλταϋ, *Η γένεση της ερμηνευτικής*, (1900),

μεταφρ. από τα γερμανικά για τους σκοπούς του μαθήματος Αικ. Καλέρη

Μέρος 1: οι απαρχές του ζητήματος της ερμηνείας στην αρχαιότητα

Μέρος 2: η ειδική ερμηνευτική της Βίβλου

Μέρος 3: γενίκευση του ερμηνευτικού ζητήματος στους νεώτερους χρόνους

Απόσπασμα από το:

**Βίλχελμ Ντίλταϋ, *Η γένεση της ερμηνευτικής* (1900),
ενότητες 1-2-3**

Μετάφραση για τις ανάγκες του μαθήματος από την Αικ. Καλέρη

«[...]

1.

Ερμηνεία των ποιητών βασισμένη σε κανόνες αναπτύχθηκε στην Ελλάδα μέσα από τις ανάγκες της διδασκαλίας των νέων. Το πνευματώδες παιγνίδι με την ερμηνεία και την κριτική του Ομήρου και άλλων ποιητών ήτο κατά την εποχή του ελληνικού Διαφωτισμού αγαπητό παντού, όπου ομιλείτο η ελληνική. Μια στερεότερη βάση δημιουργήθηκε, όταν η ερμηνεία αυτή ήρθε σε επαφή, στους σοφιστές και στις σχολές της ρητορικής, με την ρητορική τέχνη. Διότι σ' αυτήν εμπεριείχετο, εφαρμοσμένη στην τέχνη της ομιλίας [Beredsamkeit], η γενικότερη διδασκαλία για την συγγραφική σύνθεση. Ο Αριστοτέλης, ο μεγάλος τεχνίτης της κατάταξης και της ανάλυσης του οργανικού κόσμου, των πολιτειών και των προϊόντων του γραπτού λόγου, δίδασκε στην ρητορική του, πώς να αναλύουμε το όλον ενός γραπτού έργου στα οργανικά του μέρη, πώς να διακρίνουμε διάφορες μορφές ύφους, πώς να αναγνωρίζουμε την δράση του ρυθμού, της περιόδου, της μεταφοράς. Ακόμη πιο απλά παρατίθενται στη ρητορική προς Αλέξανδρον οι εννοιολογικοί προσδιορισμοί των στοιχείων της επίδρασης μιας ομιλίας ο ένας πλάι στον άλλον, έτσι [ο προσδιορισμός της έννοιας] του παραδείγματος, του ενθυμήματος, της πρότασης [Sentenz], της ειρωνίας, της μεταφοράς, της αντίθεσης. Και η αριστοτελική ποιητική έθετε ρητά ως αντικείμενο της την εσωτερική και εξωτερική μορφή της ποίησης και των ειδών της, όπως αυτή προκύπτει από τον

προσδιορισμό της ουσίας και του σκοπού της, καθώς και τα στοιχεία, μέσω των οποίων αυτή αναπτύσσει την επίδρασή της.

Ενα δεύτερο σημαντικό βήμα πραγματοποίησε η τέχνη της ερμηνείας και η διαδικασία να τεθεί αυτή υπό κανόνες με την αλεξανδρινή φιλολογία. Η γραμματειακή κληρονομιά της Ελλάδας συγκεντρώθηκε σε βιβλιοθήκες, σχολιασμοί κειμένων δόθηκαν σε επεξεργασία και το αποτέλεσμα του κριτικού έργου σημειώθηκε στα κείμενα μέσω ενός δεξιότατου συστήματος κριτικών συμβόλων. Τα μη γνήσια έργα διαχωρίστηκαν, κατασκευάστηκαν κατάλογοι του συνόλου του υφιστάμενου υλικού [Bestand]. Η φιλολογία ως τέχνη του σχολιασμού, της ανώτερης κριτικής, της ερμηνείας και της αξιολόγησης των κειμένων θεμελιώμενη σε μια εγγύτατη [εσωτερική/intim] κατανόηση της γλώσσας είχε πλέον κάνει την εμφάνισή της: μια από τις τελευταίες και ιδιαίτερες δημιουργίες του ελληνικού πνεύματος' μια και στο πνεύμα αυτό το πλέον ισχυρό έναυσμα από τον Ομηρο και εδώθε υπήρξε η χαρά για την ανθρώπινη ομιλία. Επίσης οι μεγάλοι αλεξανδρινοί φιλόλογοι είχαν ήδη αρχίσει να αποκτούν συνείδηση των κανόνων, που εμπειρείχοντο μέσα στην μεγαλοφυή τεχνική τους. Ο Αρίσταρχος εργαζόταν ήδη ενσυνείδητα σύμφωνα με την αρχή, να διασφαλίσει αυστηρά και συνολικά την ομηρική γλώσσα και επ' αυτού να θεμελιώσει την εξήγηση και την αποκατάσταση του κειμένου. Ο Ιππαρχος θεμελιώνει εν πλήρει συνειδήσει την πραγματολογική ερμηνεία στην γραμματολογική-ιστορική έρευνα, όταν αναδεικνυε για τα Φαινόμενα του Αράτου τις πηγές και ερμήνευε απ' αυτές το ποίημα αυτό. Και όταν αναγνωρίζονταν ψευδεπίγραφα μεταξύ των ποιημάτων του Ησιόδου, όταν ένας μεγάλος αριθμός στίχων εξοβελίζονταν από τα έπη του Ομήρου, όταν ολόκληρη η τελευταία ραψωδία της Ιλιάδας και ακόμη πιο ομόφωνα ένα μέρος της πρότελευταίας και ολόκληρη η τελευταία ραψωδία της Οδύσσειας χαρακτηρίζονταν ως μετεγενέστερης προέλευσης: αυτό γινόταν μέσω ενός δεξιοτεχνικού χειρισμού της αρχής της αναλογίας, σύμφωνα με την οποία διαπιστώνονταν κατά κάποιον τρόπο ένας κανόνας γλωσσικής χρήσης, παραστατικού ορίζοντα, εσωτερικής συνοχής και αισθητικής αξίας για κάποιο ποίημα και εξοβελίζονταν ότι αντέβαινε σ' αυτόν. Η εφαρμογή ενός τέτοιου ηθικού-αισθητικού κανόνα στον Ζηνόδοτο και τον Αρίσταρχο προκύπτει πολύ καθαρά από την ακόλουθη δικαιολόγηση κάποιων δικών τους Atthesen: 'δια το απρεπές', δηλαδή αν 'quid heroum vel deorum gravitatem minus decere videbatur'. Επίσης ο Αρίσταρχος επικαλείτο τον Αριστοτέλη.

Η μεθοδολογική συνείδηση σχετικά με την ορθή διαδικασία ερμηνείας ενισχύθηκε στην αλεξανδρινή σχολή ακόμη περισσότερο με την αντίθεσή της προς την φιλολογία της Περγάμου. Μια αντίθεση μεταξύ ερμηνευτικών κατευθύνσεων, στην οποία ωστόσο ενείχετο κοσμοϊστορική σημασία! Διότι επανήλθε στην χριστιανική θεολογία σε νέα εκδοχή και δυό

μεγάλες ιστορικές θεωρήσεις των ποιητών και των θρησκευτικών συγγραφέων προσδιορίστηκαν απ' αυτήν.

Από την στωϊκή σχολή προσκόμισε ο Κράτης ο Μάλλιος στην φιλολογία της Περγάμου την αρχή της αλληγορικής ερμηνείας. Η μακράς διάρκειας ισχύς αυτής της ερμηνευτικής μεθόδου οφείλονταν κατ' αρχήν στο γεγονός ότι απαλείφει την αντίθεση μεταξύ θρησκευτικών εγγράφων και μιας διαφωτισμένης κοσμοθεωρίας. Γι' αυτό και ήτο στους ερμηνευτές των Veden, του Ομήρου, της βίβλου και του κορανίου εξ ίσου αναγκαία: μια τέχνη τόσο απαραίτητη όσο και ανώφελη. Ωστόσο η μέθοδος αυτή είχε ως βάση της ταυτόχρονα μια βαθιά ιδέα για την ποιητική και θρησκευτική δημιουργικότητα. Ο Όμηρος είναι ένας οραματιστής, και η εσωτερική του αντίφαση μεταξύ βαθιών σκέψεων και αισθησιακών, χονδροειδών παραστάσεων μπορεί να εξηγηθεί μόνο, αν θεωρήσει κανείς τις τελευταίες ως απλά εργαλεία της ποιητικής παραστατικότητας. Με το που εννοήθηκε όμως η σχέση αυτή ως σκόπιμη επένδυση ενός πνευματικού νοήματος σε εικόνες, γεννήθηκε η αλληγορική ερμηνεία.

2.

Αν δεν κάνω λάθος, η ίδια αντίθεση υπό διαφορετικές συνθήκες επιστρέφει στην διαμάχη μεταξύ της αλεξανδρινήςⁱ και της αντιοχείουⁱⁱ θεολογικής σχολής. Η κοινή τους βάση ήταν φυσικά, ότι μια εσωτερική συνάρτηση προφητείας και εκπλήρωσης συνδέει Παλαιά και Καινή Διαθήκη. Διότι μια τέτοια συνάρτηση απαιτείτο με την χρήση προφητειών και προτύπων στην Καινή Διαθήκη. Επειδή όμως εκκινούσε η χριστιανική εκκλησία απ' αυτήν την προϋπόθεση, περιέρχονταν η ίδια σε μια περίπλοκη θέση έναντι των αντιπάλων της σχετικά με την ερμηνεία των ιερών της γραφών. Έναντι των Ιουδαίων χρειαζόταν την αλληγορική ερμηνεία, για να μεταφέρει την θεολογία του Λόγου στην Παλαιά Διαθήκη' έναντι των Γνωστικών ήταν υποχρεωμένη να αμυνθεί εναντίον μιας υπερβολικά εκτεταμένης εφαρμογής της αλληγορικής μεθόδου. Ακολουθώντας τα ίχνη του Φίλωνα ο Ιουστίνος και ο Ειρηναίος επεχείρησαν, να θέσουν κανόνες για την οροθέτηση και τον χειρισμό της αλληγορικής μεθόδου. Ο Τερτουλιανός επαναφέρει στον ίδιο αυτόν αγώνα με τους Ιουδαίους και τους Γνωστικούς την μέθοδο του Ιουστίνου και του Ειρηναίου, αναπτύσσει όμως από την άλλη πλευρά γόνιμους κανόνες για μια καλλίτερη ερμηνευτική τέχνη, στους οποίους βέβαια μετά ο ίδιος δεν μένει και πάντα πιστός. Η ελληνική εκκλησία οδηγήθηκε σε μια επί των αρχών αποκρυστάλλωση/διατύπωση της αντίθεσης. Η Σχολή της Αντιόχειας εξηγούσε τα κείμενά της μόνο βάσει γραμματικών-ιστορικών θεμελιωδών αρχών. Έτσι ο αντιόχειος Θεόδωρος δεν αναγνώριζε στο Άσμα Ασμάτων παρά μόνο το γαμήλιο άσμα. Δεν αντίκρυζε στον Ιώβ παρά μόνο την ποιητική διαμόρφωση μιας ιστορικής παράδοσης. Απέρριπτε τις

επικεφαλίδες των ψαλμών και αντέκρουε εν όψει ενός ικανού μέρους μεσσιανικών προφητειών την άμεση αναφορά τους στον Χριστό. Δεν αποδεχόταν ένα διπλό νόημα των κειμένων, παρά μόνο μια ανώτερη συνάρτηση μεταξύ των συμβάντων. Ενώ αντίθετα κατόπιν ο Φίλων, ο Κλέμενς και ο Ωριγένης διέκριναν στα ίδια τα κείμενα το πνευματικό νόημα από το πραγματικό.

Εδώ όμως σημειώνεται στην προοδευτική πορεία της τέχνης της ερμηνείας προς μια ερμηνευτική προαγόμενη σε επιστημονική συνειδητότητα ένα ακόμη βήμα. Διότι απ' αυτόν τον αγώνα προέκυψαν οι πρώτες επεξεργασμένες ερμηνευτικές θεωρίες που μας είναι γνωστές. Ηδη για τον Φίωνα υπάρχουν “κανόνες” και “νόμοι της αλληγορίας”, οι οποίοι εφαρμόστηκαν στην Παλαιά Διαθήκη και των οποίων η γνώση πρέπει κατά συνέπεια να προϋποτίθεται κατά την ερμηνεία της. Πάνω σ' αυτήν την αρχή θεμελίωσαν ο Ωριγένης στο τέταρτο βιβλίο του έργου του “Περί αρχών” και ο Αυγουστίνος στο τρίτο βιβλίο του “De doctrina christiana” μια συνεκτικά διατυπωμένη ερμηνευτική θεωρία. Απέναντι σ' αυτά ήρθαν μετά να σταθούν δύο δυστυχώς χαμένα έργα ερμηνευτικής της σχολής της Αντιοχείας: του Διοδώρου το “Τίς διαφορά θεωρίας και αλληγορίας;” και του Θεοδώρου το “De allegoria et historia contra Origenem”.

3.

Η ερμηνεία και η υπαγωγή της σε κανόνες εισήλθαν από την Αναγέννηση και εδώ σε ένα νέο στάδιο. Ο κόσμος είχε ως προς την γλώσσα, τις συνθήκες ζωής και την εθνικότητα διαχωριστεί από την κλασική και την χριστιανική αρχαιότητα. Η ερμηνεία απέβη εδώ με έναν ακόμη άλλο τρόπο απ' ότι παλαιότερα στην Ρώμη μετάθεση σε μια ξένη πνευματική ζωή μέσω γλωσσικών, πραγματολογικών και ιστορικών μελετών. Και αυτή η νέα φιλολογία, πολυμάθεια και κριτική σε πολλές περιπτώσεις δεν είχε για να εργασθεί παρά μόνο πληροφορίες και ερείπια. Έτσι αναγκάστηκε να είναι γίνει με έναν νέο τρόπο δημιουργική και εποικοδομητική. Γι' αυτό φιλολογία, ερμηνευτική και κριτική ανέβηκαν σε μια ανώτερη πλέον βαθμίδα. Από τους επόμενους τέσσερις αιώνες μας έχει παραδοθεί μια πλούσια ερμηνευτική γραμματεία. Η γραμματεία αυτή συγκροτεί δύο διαφορετικά ρεύματα: διότι τα κλασικά και τα βιβλικά κείμενα ήσαν οι δύο ισχυρές δυνάμεις, τις οποίες επεδίωκε η ανθρωπότητα τότε να προσοικειωθεί. Η θέσπιση κανόνων στην κλασική φιλολογία ονομαζόταν *ars critica*. Τέτοια έργα, μεταξύ των οποίων διακρίνονταν εκείνα του Σκιώπιου, του Κληρικού και το ημιτελές του Βαλήσιου, έδιδαν στο πρώτο τους μέρος μια διδασκαλία ερμηνευτικής τέχνης. Αναρίθμητες πραγματείες και πρόλογοι διέτριβαν “de interpretatione”. Την τελειωτική εγκαθίδρυση της ερμηνευτικής την οφείλουμε όμως στην ερμηνεία της βίβλου. Η πρώτη

σημαντική και ίσως η πιο βαθυστόχαστη των γραφών αυτών ήταν η “clavis” του Φλάκιου (1567).

Για πρώτη φορά σ’ αυτό το έργο συνδέθηκε το κεντρικό νόημα [Inbegriff] των κανόνων ερμηνείας που είχαν βρεθεί μέχρι τότε στο οικοδόμημα μιας συνεκτικής διδασκαλίας, και μάλιστα μέ το *αίτημα*, ότι μέσω μιας τεχνικής διαδικασίας που θα ακολουθούσε αυτούς τους κανόνες θα έπρεπε να είναι επιτεύξιμη μια καθολικά έγκυρη κατανόηση.

Αυτή η θεμελιώδης άποψη που πράγματι διακατέχει την ερμηνευτική, επιβλήθηκε στην συνείδηση του Φλάκιου από τις διαμάχες του 16ου αιώνα. Ενάντια σε δύο μέτωπα είχε να πολεμήσει ο Φλάκιος. Τόσο οι επαναβαπτιστές όσο και ο παλινορθωμένος καθολικισμός ισχυρίζονταν την σκοτεινότητα της Αγίας Γραφής. Στην αντίθεσή του αυτή ο Φλάκιος έχει διδαχθεί ιδίως από την εξήγηση της Γραφής του Καλβίνου, η οποία πολλές φορές από την ερμηνεία επανερχόταν στις βασικές αρχές που την διέπουν. Το πλέον επείγον μέλημα για έναν Λουθηρανό εκείνης της εποχής ήταν η αντίκρουση της διδασκαλίας των Καθολικών για την παράδοση, που είχε τότε επαναδιατυπωθεί. Η νομιμοποίηση της παράδοσης ως προσδιοριστικής για την ερμηνεία της Γραφής μπορούσε στην διαδικασία του αγώνα ενάντια στην προτεσταντική αρχή της γραφής να εδραιωθεί μόνο πάνω στο ότι από τα ίδια τα κείμενα της Βίβλου δεν μπορεί να συναχθεί μια επαρκής και καθολικής ισχύος ερμηνεία. Η σύνοδος του Τριδέντου, που συνείρχετο από το 1545 ως το 1563, διαπραγματεύθηκε από την τέταρτή της συνεδρίαση αυτά τα ζητήματα, το 1564 δημοσιεύθηκε μετά η πρώτη αυθεντική έκδοση των διακηρύξεων/βουλευμάτων. Οξυδερκέστερα απ’ όλους πολέμησε αργότερα, λίγα χρόνια μετά το έργο του Φλάκιου, ο Μπελλαρμίν, ο εκπρόσωπος του τριδεντίου Καθολικισμού, σε ένα πολεμικό σύγγραμμα του 1581 την κατανοητότητα της Βίβλου και προσπάθησε μέσω αυτού να αποδείξει την αναγκαιότητα της παράδοσης για την συμπλήρωση της κατανόησης. Σε συνάρτηση μ’ αυτές τις διαμάχες επεχείρησε ο Φλάκιος να καταδείξει ερμηνευτικά την δυνατότητα μιας ερμηνείας καθολικής ισχύος. Και στην πάλη του με αυτό το πρόβλημα συνειδητοποίησε για την λύση του εργαλεία/τρόπους/μέσα και κανόνες που καμία προηγούμενη ερμηνευτική δεν είχε αναδείξει.

Αν ο ερμηνευτής προσκρούσει στο κείμενό του σε δυσκολίες, τότε υπάρχει ένα βοηθητικό μέσον ανωτέρας μορφής, για να τις λύσει: η συνοχή της γραφής, όπως αυτή μας δίδεται στην ζωντανή χριστιανική θρησκευτικότητα. Αν μεταφράσουμε

[...]

Αν μεταφράσουμε αυτό από τον τρόπο σκέψης της δογματικής στον δικό μας, τότε αποτελεί αυτή η ερμηνευτική αξία της θρησκευτικής εμπειρίας μόνο μια επί μέρους περίπτωση της αρχής, κατά την οποία σε κάθε ερμηνευτική διαδικασία περιέχεται ως ένας παράγοντας η ερμηνεία μέσα από το πλαίσιο πραγματολογικών συνθηκών. Κοντά σ' αυτήν την θρησκευτική υπάρχουν όμως και ορθολογικές αρχές της ερμηνείας. Η πλησιέστερη απ' αυτές είναι η γραμματική ερμηνεία. Αλλά ο Φλάκιος πρώτος αντιλαμβάνεται πλέον εκτός αυτής την σημασία της της ψυχολογικής ή τεχνικής αρχής της ερμηνείας, σύμφωνα με την οποία το κάθε επί μέρους χωρίο θα πρέπει να ερμηνευθεί από τον σκοπό και την σύνθεση του όλου έργου. Και πρώτος αυτός χρησιμοποιεί για αυτήν την τεχνική ερμηνεία μεθοδικά τα πορίσματα της ρητορικής για την εσωτερική συνοχή ενός συγγραφικού προϊόντος, την σύνθεσή του και εκείνα τα στοιχεία του, στα οποία οφείλει την δύναμη της επίδρασής του. Την προεργασία σ' αυτό του πρόσφερε ο μετασχηματισμός της αριστοτελικής ρητορικής από τον Μελάγχθονα. Ο ίδιος ο Φλάκιος έχει συνείδηση του γεγονότος ότι πρώτος αυτός αξιοποίησε μεθοδικά για τον μονοσήμαντο προσδιορισμό χωρίων το βοηθητικό μέσον που παρέχεται στα συμφραζόμενα, στον σκοπό, την αναλογία, την σύμπτωση των επί μέρους μερών ή μελών. Την ερμηνευτική αξία αυτού του μέσου την υπάγει σε μια γενική άποψη της μεθοδολογίας. "Και παντού αλλού αποκτούν βέβαια τα επί μέρους τμήματα ενός όλου το νόημά τους από την σχέση τους προς το όλον και προς τα υπόλοιπα μέρη του." Παρακολουθεί αυτήν την εσωτερική μορφή ενός έργου μέχρι και το ύφος και τα επί μέρους στοιχεία, με τα οποία το έργο επιδρά, και διαγράφει ήδη λεπταίσθητους χαρακτηρισμούς του παυλικού και του ιωαννικού ύφους. Αυτό ήταν μια μεγάλη πρόοδος, βέβαια εντός των ορίων της ρητορικής άποψης. Διότι κάθε κείμενο κατά τον Μελάγχθονα και τον Φλάκιο είναι κατασκευασμένο σύμφωνα με κανόνες, όπως επίσης σύμφωνα με κανόνες γίνεται κατανοητό. Είναι σαν ένα αυτόματο λογικής, που είναι επενδυμένο με ύφος, εικόνες και σχήματα του λόγου.

Οι τυπικές αδυναμίες του έργου του ξεπεράστηκαν στην ερμηνευτική του *Μπάουμγκαρτεν*. Με αυτήν όμως εμφανίζονταν ταυτόχρονα και διεκδικούσε την θέση της μια δεύτερη μεγάλη θεολογική-ερμηνευτική κίνηση. Στα "Nachrichten von einer Hallischen Bibliothek" του Μπάουμγκαρτεν άρχισαν να εμφανίζονται στον γερμανικό ορίζοντα εκτός από τους ερμηνευτές των Κάτω Χωρών οι άγγλοι Φιλελεύθεροι [Freidenker] και εξηγητές της Παλαιάς Διαθήκης μέσω της εθνολογίας. Οι Ζέμλερ και Μιχαέλς διαπλάσθηκαν συναναστρεφόμενοι μαζί του και συμμετέχοντας στο έργο του. Ο Μιχαέλς εφάρμοσε πρώτος μια ενιαία ιστορική άποψη για την γλώσσα, την ιστορία, την φύση και το δίκαιο στην ερμηνεία της Παλαιάς Διαθήκης. Ο Ζέμλερ, ο πρόδρομος του μεγάλου Κρίστιαν Μπάουρ, κατέρριψε την ενότητα του κανόνα της Καινής Διαθήκης, έθεσε τον σωστό στόχο, κάθε κείμενο να κατανοείται στο

πλαίσιο του τοπικού του χαρακτήρα, συνέδεσε μετά τα κείμενα αυτά σε μια νέα ενότητα, η οποία έγκειται στην ζωντανή ιστορική αντίληψη των πρωτοχριστιανικών αγώνων μεταξύ του εβραϊκού χριστιανισμού και των χριστιανών μιας πιο ελεύθερης τάξης και ανήγαγε με μια ακατέργαστη αποφασιστικότητα την όλη επιστήμη σε δύο μέρη: ερμηνεία από την γλωσσική χρήση και από τις ιστορικές συνθήκες. Μ' αυτό είχε πλέον επιτελεσθεί η απελευθέρωση της ερμηνείας από το δόγμα, η γραμματική-ιστορική σχολή είχε ιδρυθεί. Το λεπτό και προσεκτικό πνεύμα του Ερνέστι δημιούργησε μετά με το έργο "Interpres" το κλασσικό κείμενο αυτής της ερμηνευτικής. Στην ανάγνωσή της ανέπτυξε ο Σλάιερμαχερ ακόμη την δική του ερμηνευτική. Και αυτές οι πρόοδοι σημειώθηκαν βέβαια εντός σταθερών ορίων. Στα χέρια αυτών των ερμηνευτών διαλύεται η σύνθεση και ο ιστός των διανοημάτων κάθε κειμένου μιας εποχής στις ίδιες πάντα κλωστές: τον τοπικά και χρονικά προσδιορισμένο κύκλο παραστάσεων. Σύμφωνα με αυτήν την πραγματιστική άποψη της ιστορίας η ομοιόμορφη θρησκευτική και ηθική φύση του ανθρώπου περιορίζεται μόνο εξωτερικά τοπικά και χρονικά. Είναι όμως α-ιστορική.

[...]

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

ⁱ **Θεολογική σχολή Αλεξανδρείας:** Κατεύθυνση της χριστιανικής θεολογίας που διαμορφώνεται στην ελληνιστική Αλεξάνδρεια από τον 2ο αι. μ.Χ. και διατηρείται έως και Διαφοροποιείται έναντι άλλων συγχρόνων της τάσεων, π.χ. της σχολής της Αντιοχείας ή των Γνωστικών (βλ. κ.), τόσο ως προς τις θεολογικές της θέσεις για την συγκρότηση μιας χριστιανικής «ορθοδοξίας» όσο και ως προς τις μεθοδολογικές της απόψεις για την ερμηνευτική προσέγγιση των ιερών κειμένων, στις οποίες αναφέρεται εδώ ο Ντίλταϊ. Μεθοδολογικά οι αλεξανδρινοί θεολόγοι υποστηρίζουν μια *αλληγορική ερμηνεία* της Παλαιάς Διαθήκης που αποσκοπεί στην νοηματική ενοποίησή της με την διδασκαλία της Καινής Διαθήκης. Σημαντικότεροι διδάσκαλοι της αλεξανδρινής σχολής υπήρξαν ο Κλήμης ο Αλεξανδρεύς (βλ. κ.) και ο Ωριγένης (βλ. κ.).

ⁱⁱ **Θεολογική σχολή Αντιοχείας:** Κατεύθυνση της χριστιανικής θεολογίας που διαμορφώνεται κατά τον 2ο και 3ο αι. μ.Χ. και αναπτύσσεται έως και τον 4ο και 5ο αι. μ.Χ. Θεολογικά η σχολή αυτή δέχεται μεγαλύτερη επιρροή από ιουδαϊκές θεολογικές αντιλήψεις. Ως προς την *ερμηνευτική μεθοδολογία* η σχολή της Αντιοχείας ακολουθεί την αρχή της προσήλωσης στο *γράμμα των κειμένων*, τάσσεται δηλαδή, έναντι των δογματικών αλληγορήσεων της αλεξανδρινής ερμηνευτικής, υπέρ μιας αυστηρής γραμματικής και κυριολεκτικής ερμηνείας και της ιστορικής πιστότητας του περιεχομένου των γραφών. Βασικοί συντελεστές της ερμηνευτικής αυτής γραμμής υπήρξαν ο επίσκοπος Αντιοχείας (169-188 μ.Χ.) Θεόφιλος και ο πρεσβύτερος Λουκιανός (+ 312), ενώ οι σημαντικότεροι θεολόγοι της σχολής είναι ο Διόδωρος ο Τάρσιος (+ περί το 394) και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος (+ 407) και οι δύο επίσκοποι Αντιοχείας.

Σημειώματα

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Αικατερίνη Καλέρη, 2015. Αικατερίνη Καλέρη. «Ερμηνευτική-Φαινομενολογία. Ιστορική αναδρομή στην γένεση της ερμηνευτικής - πηγές». Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <https://eclass.upatras.gr/courses/PHIL1817/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

- Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:
- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.

- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

